

Folketingets Kommunaludvalg

Dato: 5. oktober 2009

Departementet

Holmens Kanal 22
1060 København K

Tlf. 3392 9300

Fax. 3393 2518

E-mail ism@ism.dk

STD/ J.nr. 2009-6254

Under henvisning til Folketingets Kommunaludvalgs brev af 14. august 2009 følger hermed indenrigs- og socialministerens endelige svar på spørgsmål nr. 168 (KOU Alm. del).

Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Line Barfod (EL).

Spørgsmål nr. 168:

"Ministeren bedes redegøre for retspraksis i forhold til opkrævning af betaling i folkeskolen."

Svar:

Indenrigs- og Socialministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet indhentet bidrag fra Undervisningsministeriet, under hvis ressortområde lov om folkeskolen henhører.

Undervisningsministeriet har oplyst følgende:

"Alle udgifter til folkeskolens undervisning m.v., herunder specialundervisning og specialpædagogisk bistand i henhold til folkeskolelovens § 20, stk. 3, sygeundervisning i henhold til lovens § 23, stk. 2, og udgifter til befording i henhold til lovens § 26, stk. 3, påhviler kommunerne, for så vidt der ikke er lovhjemmel for, at udgifterne helt eller delvis påhviler staten eller andre, jf. folkeskolelovens § 49, stk. 1. Det fremgår endvidere af lovens § 19, stk. 1, 1. pkt., at de nødvendige undervisningsmidler skal stilles vederlagsfrit til rådighed for eleverne.

Folkeskoleloven indeholder følgende bestemmelser om opkrævning af betaling fra forældrene:

- § 50, stk. 1, hvorefter kommunalbestyrelsen kan kræve betaling af forældre til elever, som deltager i undervisning i fritiden efter § 3, stk.

- 3, af voksne, som deltager i folkeskolens undervisning efter § 3, stk. 5, og af deltagere i kulturcenteraktiviteter efter § 3, stk. 6.
- § 50, stk. 2, hvorefter kommunalbestyrelsen opkræver betaling af forældre til børn, der er optaget i en skolefritidsordning, jf. § 3, stk. 4. Kommunalbestyrelsen yder søskendetilskud til familier med mere end et barn i skolefritidsordninger, daginstitutioner m.v. og hel eller delvis fripladstilskud under hensyn til forældrenes økonomiske forhold, eller hvor sociale, pædagogiske eller behandlingsmæssige forhold gør sig gældende. Reglerne fastsat i medfør af dagtilbudsloven om kommunens tilskud til brug for dag-, fritids- og klubtilbud og forældrenes egenbetaling finder anvendelse ved ydelse af søskendetilskud og ved ydelse af helt eller delvist fripladstilskud.
 - § 50, stk. 7, hvorefter kommunalbestyrelsen kan kræve, at den enkelte elevs forældre sørger for elevens forplejning under ekskursioner, samt at forældrene betaler et beløb til dækning af udgifterne til elevernes forplejning under lejrskoler og skolerejser. Betalingen fastsættes under hensyn til et anslået normalt sparet hjemmeforbrug. Kommunen dækker alle udgifter, hvis afholdelse er en forudsætning for gennemførelsen af ekskursioner og lejrskoler, jf. folkeskolelovens § 50, stk. 5. Den enkelte elevs ret til deltagelse i ekskursioner, lejrskoler og skolerejser kan ikke betinges af erlæggelse af et beløb eller en anden ydelse, jf. folkeskolelovens § 50, stk. 9.

Retspraksis mv. er sparsom og vedrører alene betaling for ekskursioner og lejrskole. Den nugældende bestemmelse i § 50, stk. 7, blev indsat i loven ved lov nr. 488 af 1. juli 1998. Indtil da havde der ikke været udtrykkelige bestemmelser herom, men alene en årelang praksis, hvorefter forældre kunne opkræves betaling for lejrskoleophold, skolerejser o.l.

I 1980 udtalte ombudsmanden sig om, hvorvidt udgifter til folkeskoleelevers skolerejser, lejrskoleophold og praktik er omfattet af begrebet "udgifter til folkeskolen", således at de skal afholdes af kommunerne, eller om de kan kræves betalt af forældrene. I sagen havde et forældrepar klaget over, at de var afkrævet 2 kr. i forbindelse med, at deres søns klasse skulle i Zoologisk Have. Ombudsmanden udtalte bl.a., at han ikke fandt tilstrækkeligt grundlag for at kritisere Undervisningsministeriets opfattelse, hvorefter det er overladt til de lokale skolemyndigheder at afgøre, hvordan lejrskoleophold og skolerejser skal finansieres, herunder om de skal være gratis for eleverne, eller om hjemmene skal bidrage økonomisk. Den endelige afgørelse af spørgsmålet hørte dog efter ombudsmandens mening under domstolene. Der henvises til FOB 1980, side 345.

Sagen blev indbragt for domstolene. Her fandtes der ikke tilstrækkeligt grundlag for at anse de i sagen nævnte udgifter for en "udgift til folkeskolen" i den forstand, hvori dette udtryk var anvendt i den dagældende lovs § 40, stk. 1. Det var derfor ikke i strid med loven at afkræve de 2 kr. fra forældrene. Der er dissenser med hensyn til begrundelsen. Dommen er gengivet i UfR 1983, s. 871.

I 1997 rettede en far henvendelse til ombudsmanden vedrørende den udbredte praksis med, at der i forbindelse med bl.a. lejrskoler opkrævedes betaling af forældrene for elevernes deltagelse.

I sin foreløbige udtalelse udtalte ombudsmanden bl.a., at de omtalte aktiviteter måttet betragtes som undervisning, og der var ikke hjemmel i folkeskoleloven til at opkræve betaling herfor fra forældrene. Ombudsmanden udtalte videre, at også forældrebetaling til dækning af udgifter, der ikke kan henregnes til folkeskolelovens undervisning, skal have hjemmel. Mindre beløb til dækning af den enkelte elevs deltagelse i lejrskoler m.v. kan dog opkræves på ulovbestemt grundlag, når visse hensyn taler herfor.

Ministeriet erklærede sig enig med ombudsmanden i, at der ikke i folkeskoleloven var hjemmel til opkrævning af forældrebetaling for elevernes deltagelse i lejrskoler m.v., og at hjemmelsgrundlaget burde afklares ved en lovændring. Derimod var det ministeriets opfattelse, at der ikke kræves hjemmel for, at en kommune eller skole modtager bidrag fra forældrene, der beror på en frivillig aftale.

Ombudsmanden udtalte hertil i sin endelige udtalelse, at der gælder visse retlige grænser for skolernes mulighed for modtagelse af frivillige bidrag. Han pegede bl.a. på, at det må sikres, at sådanne gaver ikke kan opfattes som en omgåelse af lovgivningens regler om begrænset adgang til at pålægge forældrebetaling. Frivillige bidrag må endvidere ikke modtages, såfremt de vil kunne fremtræde som betaling for ikke sagligt begrundede særtydelser. Ombudsmanden bad om at blive holdt orienteret om den lovændring, som ministeriet under sagen havde tilkendegivet ville blive foretaget. Der henvises til FOB 1997, side 345.

Som anført fik kommunalbestyrelsen ved lov nr. 488 af 1. juli 1998 en direkte hjemmel til at kunne træffe bestemmelse om, at forældre skal betale for deres børns forplejning på lejrskoler og skolerejser. Af bemærkningerne til § 50, stk. 7, fremgår bl.a., at udgifter til den almindelige daglige forplejning ikke er i strid med kravet om udgiftsfri undervisning. Det samme gælder en regel, der pålægger forældre at afholde udgifterne til forplejning på lejrskoler og

skolerejser - navnlig når udgifterne står i rimeligt forhold til de udgifter, familien under alle omstændigheder ville have til barnets forplejning.”

Karen Ellemann

/ Mette Kryger Gram